

μέρας ὅλα τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας τὰ καταστήματα καὶ ὅλα τὰ ἐργαστήρια, νὰ λείψωσιν αἱ διὰ μουσικῆς, χορῶν καὶ πότων συνήθεις κατὰ τὰς τοιαύτας ἡμέρας εὐθυμία, νὰ γείνωσι καθ' ὅλας τὰς ἐκκλησίας τῆς πόλεως ἐπικηδεῖοι δεήσεις καὶ νὰ πενηθορήσωσιν ὅλοι τρεῖς ἐβδομάδας. Ἀφοῦ δὲ ἐταρχειέθη τὸ σῶμα, ἔγεινεν ἡ ἐκφορὰ τὴν 10, καθ' ἣν ὅλος ὁ κληρὸς τῆς πόλεως καὶ τῶν χωριῶν, ὅλοι αἱ ἀρχαί, ὅλα τὰ στρατεύματα καὶ ὅλος ὁ λαὸς συνάδουσεν διὰ μέσου τῆς πόλεως τὸ λείψανον βασταζόμενον ὑπὸ Ἑλλήνων στρατηγῶν καὶ τῶν οἰκείων τοῦ λόρδου, καὶ τὸ ἔφεραν εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ τείχους τῆς πόλεως ἐκκλησίαν τοῦ ἀγίου Νικολάου, ὅπου ἐψάλλη ἡ συνήθης νεκρώσιμος ἀκολουθία, ἐξεφωνήθη ἐπικηδεῖος λόγος καὶ ἐδόθη ὁ τελευταῖος ἀσπασμός. Ἐπρόκειτο νὰ ταφῆ ὅπου ἐτάφησαν ὁ Μάρκος, ὁ Κυριακούλης καὶ ὁ Νορμάνος· ἀλλ' ἀφοῦ ἐγνώσθη ὅτι θέλησιν του ἦτο νὰ μετακομισθῆ τὸ λείψανόν του εἰς τὴν πατρίδα του καὶ ταφῆ ἐν τῷ κοιμητηρίῳ τῶν προγόνων του, διετηρήθη ὁ νεκρὸς ἐν τῷ ναῷ ἡμέρας τινάς, καθ' ἃς ἤρχοντο ἔξωθεν οἱ χωρικοὶ καὶ τὸν ἠσπάζοντο· μετὰ δὲ ταῦτα μετεκομισθῆ εἰς Ζάκυνθον καὶ ἐκτίθεν εἰς Ἀγγλίαν. Αἱ δὲ ἀποδοθεῖσαι ὅπου ἀπέθανεν ἐπικηδεῖοι τιμαὶ ἐπανελήφθησαν, κατὰ διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὴν θέλησιν τοῦ κοινοῦ, καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Εἶχαν ὑπ' ὄψιν οἱ λαοὶ τῆς τὸν διάπυρον τοῦ ἀνδρὸς φιλελλητισμὸν καὶ τὴν ἐντεῦθεν πραγματικὴν καὶ ἠθικὴν πρὸς τὴν πατρίδα τῶν ὠφέλειαν, καὶ δὲν εἴδεον πῶς νὰ δεῖξωσι τὴν εὐγνωμοσύνην των. Ὁ λόρδος, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐπάτησε τὴν γῆν τῆς Κεφαλληνίας, δὲν ἔπαυσε εὐεργετῶν τοὺς Ἑλληνας· πεινῶντας Πατρῆεις καὶ εἰς τὴν νῆσον ἐκείνην καταφυγόντας ἐπὶ τῆς καταστροφῆς τῆς πατρίδος των ἐχόρτασε, γυμνοὺς ἐνέδυσε καὶ τοὺς ἐκεῖ ἀροῦντας Σουλιώτας μισθώσας ἀπέστειλεν ἕκαστον εἰς ἀντίληψιν τοῦ Μεσολογγίου ἐπὶ τῆ εἰσβολῇ τοῦ πατρὸς τῆς Σκόδρας. Φιλάνθρωπος δὲ πρὸς πάντας ἐπροστάτευσε, ἐπεριποιήθη καὶ ἀπέστειλεν εἰς Πρέβεζαν καὶ Πάτρας τὰς ἐν Μεσολογγίῳ ὑπ' αἰχμαλωσίαν γυναίκας καὶ τὰ τέκνα

1. Ὁ νεκρὸς τοῦ Βύρωνος ἐτέθη ἐντὸς κιβωτίου ἐκ λευκοσιδήρου καὶ ἐκαλύφθη διὰ μέλανος πέπλου· καὶ ἐπὶ μὲν τὸν ἐνὸς ἄκρου ἐτέθησαν τὰ σήματα τῆς οἰκογενείας τῶν Βυρώνων, ἐπὶ δὲ τοῦ ἄλλου τὸ ἔθνος καὶ ὁ στρατιωτικὸς αὐτοῦ πῖλος, τὸν ὁποῖον ἐσκόπευε νὰ φέρῃ κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Ναυπάκτου. Κατ' ἀρχάς ἐγένετο λόγος πολλὸς, ἵνα ἡ ἐκφορὰ τοῦ νεκροῦ γείνη ὡς ἀκολούθως· νὰ μεταφέρουν τὸν νεκρὸν ἀπὸ ναοῦ εἰς ναὸν, καὶ εἰς ἕκαστον μέρος νὰ τελεσθῆ μία νεκρώσιμος τελετὴ, ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ ὁδοὶ ἡνὰ τραχέαι, πρὸς ἀποφυγὴν τινος περιστατικοῦ, ἀπερῆσαν εἰς τὴν γαῖαν ἡ ἐκφορὰ μόνος τῆς καρδιάς του. Ὅθεν ἐτέθη ἐντὸς λάρνακος καὶ τὴν 24ην ἐγένετο ἡ κηδεῖα αὐτῆς. Ὅλη ἡ πόλις δύνανται τις νὰ εἴπῃ παρεχολούθει ταῦτην, στρατιωτικοὶ, πολιτικοὶ καὶ κληρικοὶ ἰδεῖσκον αὐτῶς τοσοῦτον πένθος, ὅσοτον δὲν εἶδειν εἰς τὸν θάνατον οὐδενὸς τῶν γνησίων τέκνων τῆς Ἑλλάδος. Ὅτε ἀφίκετο ἡ πένθιμος συνοδεία εἰς τὸν ναὸν, ἡ λάρναξ ἐτέθη ἐπὶ ἰακρού, ὅπου ἐπίτηδες εἶχε κατασκευασθῆ, ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀρτῆς Πορφύριος ἐτέλεσε τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν, λόγον δ' ἐπικηδεῖον ἐξεφώνησεν ὁ Σπ. Τρικούπης.

τῶν Ὀθωμανῶν, κινήσας διὰ τῆς πράξεως ταύτης τὸν θαυμασμὸν καὶ αὐτῶν οὗς ἤλθε νὰ πολεμήσῃ. Ἡ δὲ πόλις τοῦ Μεσολογγίου, ἦτις εἰς ἐνδειξὴν τῆς εὐγνωμοσύνης τῆς διὰ τὰς πρὸς αὐτὴν ἀγαθοεργίας του τὸν εἶχεν ἤδη πολιτογραφῆσαι¹, ἐκράτησεν ἐπὶ τῆς εἰς Ἀγγλίαν μετακομιδῆς τοῦ λείψανου τοῦ τὰ σπλάγγνα του καὶ τὰ ἀπέθεσεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἀγίου Σπυρίδωνος. Ἐνθουσιώδης ἦτον ὁ Βύρων ὡς ποιητῆς, ἀλλ' ὁ ἐνθουσιασμὸς του ἦτο βραχὺς ὡς ἡ ποίησις του· βαθεῖα καὶ συνετὴ ἦτο καὶ ἡ ἐν Ἑλλάδι πολιτικὴ του· δὲν ἀεροβάτει ὡς πολλοὶ φιλέλληνες· δὲν ὠνεροπόλει δημοκρατικὰ ἢ ἀντιδημοκρατικὰ συστήματα· παράκαιρον ἐθεώρει καὶ αὐτὴν τὴν ἐφημεριδογραφίαν· οὐσιωδέστατον δὲ πάντων τὴν ἀπολύτρωσιν τῆς Ἑλλάδος· διὰ τοῦτο ὁμόνοιαν ἐκέρυττε πρὸς ἀλλήλους καὶ σέβας πρὸς τὰς ξένας αὐλάς. Ἡ τακτοποίησις τῶν στρατευμάτων καὶ ἡ εὐρεσις πόρων εἰς διατήρησιν των ἦσαν ἡ πρωτίστη φροντίς του· φιλόδοξος ἦτον, ἀλλ' ὄχι κενόδοξος· ἀπεποιήθη τὴν γενικὴν πολεμικὴν ἀρχὴν τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος, ἦν καὶ ἡ κυβέρνησις καὶ οἱ κάτοικοι τῷ ἐπρόσφεραν· ἀπεστρέφετο γενικῶς τὰ πολιτικὰ, καὶ ἀπέφευγε τὰς βουλευτικὰς συζητήσεις καὶ αὐτῆς τῆς πατρίδος του· αἱ Μοῦσαι, ὁ Ἔρωσ, καὶ ὁ Ἄρης ἦσαν πάντοτε τὰ εἰδωλά του· ἐντρύφημα δὲ πολλὰκις τῆς ποιητικῆς του μούσης ἡ Ἑλλάς.

*
* *

Λόγος αὐτοσχέδιος Σ. Τρικούπη.

Τί ἀνέλπιστον συμβεβηκός! τί ἀξιοθρήνητον δυσύχημα! Ὀλίγος καιρὸς εἶναι ἀφοῦ ὁ λαὸς τῆς πολυπαθῆς Ἑλλάδος ὅλος χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις ἐδέχθηκεν εἰς τοὺς κόλπους του τὸν ἐπίσημον τοῦτον ἄνδρα, καὶ σήμερον ὅλος θλίψις καὶ κατήφεια καταβρέχει τὸ νεκρικόν του κρεβάτι μὲ πικρότατα δάκρυα, καὶ ὀδύρεται ἀπαρηγόρητα. Ὁ γλυκύτατος χαιρετισμὸς ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ ἐγένεν ἄχαρις τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα εἰς τὰ χεῖλη τοῦ κάθε Ἑλληνος Χριστιανοῦ, καὶ ἀπανταίωνωντος ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, πρὶν τοῦ εὐχρηθῆταίς καλαῖς ἑορταῖς, ἐρωτοῦσε «πῶς εἶναι ὁ Μολόρδος;» Χιλιάδες ἄνθρωποι, συναγμένοι νὰ δώσουν μεταξὺ

1. Τὸ ἔγγραφο τῆς πολιτογραφῆσεως ταύτης, ἐν ἀρχαίᾳ γεγραμμένον γλώσσῃ, ἔχει ὡς ἔπειτα·
«Ἐπειδὴ ὁ Λόρδος Νόελ Βύρων, βουλόμενος συμπράττειν τῆς Ἐλευθερίας τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι, καὶ τὴν Δυτικὴν μάχιστὰ τῆς λοιπῆς κινδυνεύουσαν ἔσθαι, ἔγνω εἰς ταύτην ἀφαισθῆσαι τὴν πόλιν, καὶ ταύτην εὐεργετῶν ἀπάσης τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος τὴν σωτηρίαν κατεργάσασθαι· ὁ δὲ καὶ τοῖς ἔργοις ἐδήλωσεν, οὐ μόνον μεγάλας δωρεὰς μεγίστας ἐπαρκεῖσαι ἀνάγκαις, ἀλλὰ καὶ τοῖς λόγοις καὶ τῷ ἀξιώματι αὐτοῦ ὠφελιμώτατος τοῖς πράγμασι γενόμενος· ἡ πόλις Μεσολογγίου εὐεργετῆν αὐτὸν ἀνεκκρήττει, καὶ πόλιν Μεσολογγίτην ψηφίζεται, τῶν αὐτῶν αὐτοῖς ἀπολαύοντα δικαίων, καὶ ἀναγράφει τοῦτο ἐν τοῖς ἀρχαίοις τῆς πόλεως, ἵνα δῆλον γένηται πᾶσιν, ὡς οἱ Μεσολογγίται τοὺς ἀγαθοῦς ἄνδρας οἴδασιν τιμᾶν, καὶ τοῖς εὐεργεταῖς γενομένοις αὐτῶν εἰς εὐγνωμοσύνην πολιτεῖαν διδόναι.»

Ἐν Μεσολογγίῳ, τὴν 17 Μαρτίου 1824.

χείλη του, δίκαιον ἦτο καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατόν του νὰ λάβῃ καὶ αὐτὴ μερίδιον ἀπὸ τὰ μεγαλοτίμητα λείψανά του. Ἡ Πατρίδα του τὸ Μισολόγγι σφιχταγκαλιάζει, ὡς σύμβολον τῆς ἀγάπης του, τὸν πνευμονά του· δέξου καὶ σὺ, γλυκύτατε καρπὲ τῆς καρδίας τοῦ ἀποθανόντος, δέξου τὸ πτώμά του· τὴν καρδίαν του, τὰ ἐντόσθιά του, σοῦ τὰ ξεπροβοδεῖ ἡ Ἑλλάς ὅλη μαυροφρεμένη, ὅλη ἀπαρηγόρητη· σοῦ τὰ ξεπροβοδεῖ μὲ ὅλην τὴν ἐκκλησιαστικὴν, τὴν πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν τιμὴν καὶ παράταξιν, καὶ μὲ ὅλον τὸ πλῆθος τῶν συμπολιτῶν του Μισολογγιτῶν καὶ ὁμογενῶν του Ἑλλήνων· σοῦ τὰ ξεπροβοδεῖ στεφανωμένα μὲ τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς, παρηγορημένα μὲ τὰ δάκρυά της, συνοδευμένα μὲ ταῖς θεόδεκταις εὐχαῖς καὶ εὐλογίαις τοῦ Πανιερωτάτου μας Ἀρχιεπισκόπου τοῦ ἀληθινοῦ ζηλωτοῦ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Γένους, Κυρίου Πορφυρίου, τοῦ φιλοπάτριδος ἀγίου ἐπισκόπου κυρ Ἰωσήφ, καὶ ὅλου τοῦ κλήρου. Μάθε, εὐγενέστατη κόρη, μάθε ὅτι στρατηγοὶ τὰ ἐδάσταξαν εἰς τοὺς ὤμους τους, καὶ τὰ ἔφεραν εἰς τὴν ἐκκλησίαν· χιλιάδες Ἑλληνες στρατιῶται ἐσκέπαζαν τὰ δεξιά καὶ ἀριστερά μέρη τοῦ δρόμου, ἔθεν τὰ ἐδιάβαιναν, καὶ τὰ στόματα τῶν τουφεκιῶν ὅπου ἐκατάφαγαν τόσους καὶ τόσους τυράννους ἦταν ὅλα γυρμένα κατὰ τὴν γῆν, ὡσὰν νὰ ἤθελαν νὰ πολεμήσουν καὶ αὐτὴν τὴν γῆν, ὅπου τοὺς ἄραξαε τὸν εἰλικρινῆ φίλον τους· ὅλα αὐτὰ τὰ πλῆθη τῶν στρατιωτῶν μὲ τὸ σπαθὶ τούτην τὴν στιγμήν εἰς τὴν μέσσην, μὲ τὸ τουφέκι εἰς τὸν ὦμον, καὶ ἔτοιμοι νὰ ἐκστρατεύσουν ἐναντίον τοῦ ἀσπόνδου ἐχθροῦ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Ἀνθρώπου, περικυκλόνου τὸ νεκρικόν του κρεβάτι, καὶ δριμύζονται ἐπάνω εἰς αὐτὸ νὰ μὴ λησμονήσουν ποτὲ ταῖς θυσίαις τοῦ πατρὸς σου, καὶ ποτὲ νὰ μὴν ἀφήσουν νὰ πατηθῇ ἀπὸ βάρβαρον καὶ τυραννικὸν ποδάρι ὁ τόπος, εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκονται ἀπομεινάριά του. Χιλιάδες στόματα χριστιανικὰ ἀνοίγονται αὐτὴν τὴν στιγμήν, καὶ ὁ Ναὸς τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ τῶν χριστιανῶν ἀντιβοᾷ ὅλος ὕμνους, ὅλος ἱεσσίας, διὰ νὰ κατευοδωθοῦν τὰ σεβάσματα λείψανά του εἰς τὴν πατρικὴν του γῆν, καὶ νὰ ἀναπαυθῇ ἡ ψυχὴ του ὅπου οἱ δίκαιοι ἀναπαύονται.

* * *

Ἐὰ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ποιητοῦ

ἐκδοθέντα διατάγματα ὑπὸ τῶν ἐλληνικῶν ἀρχῶν.

Ἡ μὲν ἐπιτόπιος διοίκησις τοῦ Μεσολογγίου ἐξέδωκε τὴν ἀκόλουθον διαταγὴν·

α' Ἀριθ. 1185.

Προσωρινὴ διοίκησις τῆς Ἑλλάδος.

Αἱ παροῦσαι χαρμόσυνοι ἡμεῖς αἰ ἐγειναν δι' ὅλους ἡμᾶς ἡμέρας πένθους

Ὁ Ἀρδὸ Νόελ Βυρῶν ἐπέραςε σήμερον εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, περὶ τὰς ἑνδεκα ὥρας τὸ ἑσπέρας

μετὰ μίαν ἀσθένειαν φλογιστικοῦ ρευματικοῦ 10 ἡμερῶν.

Καὶ πρὶν ἀκόμη χωρισθῇ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τοῦ σώματος, ἡ κοινὴ κατῆφσις ἔλεγεν ὅσην θλιψὴν ἠσπένετο ἡ καρδία ὄλων, καὶ ὅλοι μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, νικημένοι ἀπὸ τὴν θλιψὴν, ἐλησμονήσατε τὸ Πάσχα.

Ἡ στέρησις αὐτοῦ τοῦ λαμπροῦ ὑποκειμένου εἶναι βέβαια πολλὰ αἰσθαντικὴ δι' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' εἶναι πολὺ περισσότερον ἀξιοθρήνητος δι' αὐτὴν τὴν πόλιν, τὴν ὁποῖαν ἠγάπησε διαφερόντως, καὶ εἰς αὐτὴν ἐπολιτογραφήθη, καὶ ἀπόφασιν σταθερὰν εἶχεν, ἂν τὸ ἔφερεν ἡ περίστασις, νὰ γίνῃ καὶ προσωπικῶς συμμετέτοχος τῶν κινδύνων τῆς.

Καθ' ἕνας βλέπει ἐμπρὸς του τὰς πλουσίας πρὸς τὸ κοινὸν εὐεργεσίας του, καὶ μήτε ἔπαυσε, μήτε παύει κανεὶς, μὲ εὐγνώμονα καὶ ἀληθινὴν φωνὴν νὰ τὴν ὀνομάζῃ εὐεργέτην.

Ἔως οὗ νὰ γνωστοποιηθοῦν αἱ διαταγαὶ τῆς ἐθνικῆς Διοικήσεως περὶ αὐτοῦ τοῦ πολυθρηνητοῦ συμβάντος.

Δυνάμει τοῦ ὑπ' ἀριθ. 314 καὶ ἡμ. 15 Ὁκτωβ. θεσπίσματος τοῦ Βουλευτικοῦ σώματος,

Διατάγματα

α) Αὔριον, μόλις ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος, νὰ πέσουν ἀπὸ τὸ μεγάλο κανονοστάσιον τοῦ τείχους αὐτῆς τῆς πόλεως 37 κανονιαῖς (μία τὸ κάθε λεπτόν) κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν χρόνων τῆς ζωῆς τοῦ ἀποθανόντος.

β) Ὅλα τὰ κοινὰ ὑπουργεῖα, διὰ τρεῖς ἡμέρας, κατὰ συνέχειαν, νὰ κλεισθοῦν ἐμπεριεχομένων καὶ τῶν κριτηρίων.

γ) Νὰ κλεισθοῦν ὅλα τὰ ἐργαστήρια, ἐκτὸς ἐκεῖνων ὅπου πωλοῦνται τροφικὰ καὶ ἱατρικὰ· καὶ νὰ λείψουν τὰ μουσικὰ παιγνίδια, οἱ συνειθισμένοι εἰς αὐτὰς τὰς ἡμέρας χοροὶ, νὰ παύσουν τὰ φαγοπότια εἰς τὰ κρασοπωλεῖα, καὶ κάθε ἄλλο εἶδος κοινῶν ξερνωτώματος.

δ) Νὰ γίνῃ 21 ἡμέρας γενικὴ πενθηρορία.

ε) Νὰ γενοῦν ἐπικήδειοι δεήσεις εἰς ὅλας τὰς ἐκκλησίας.

Ἐν Μεσολογγίῳ τὴν 7 Ἀπριλίῳ 1824.

(Γ. Σ.) Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς
Γεώργιος Πραΐδης.

Ἡ δὲ κεντρικὴ Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος ἐξέδωκε τὴν ἀκόλουθον·

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος

Τὸ ἐκτελεστικὸν σῶμα.

Ὁ Ἀρδὸ Νόελ Βύρων κατὰ τὴν 7 τοῦ ἐνεστῶτος μηνὸς παύσας τοῦ νὰ περιπατῇ τὸ ὁποῖον ἠγάπησε πρὸ ἐτῶν Ἑλληνικὸν ἔδαφος μετῆλθεν εἰς τὰς αἰωνίους μονάς, ἀφήσας λύπην ἀπαρηγόρητον εἰς τὰς Ἑλληνικὰς καρδίας. Ἡ Ἑλλάς διὰ